

Напрями та принципи повоєнного зеленого відновлення України

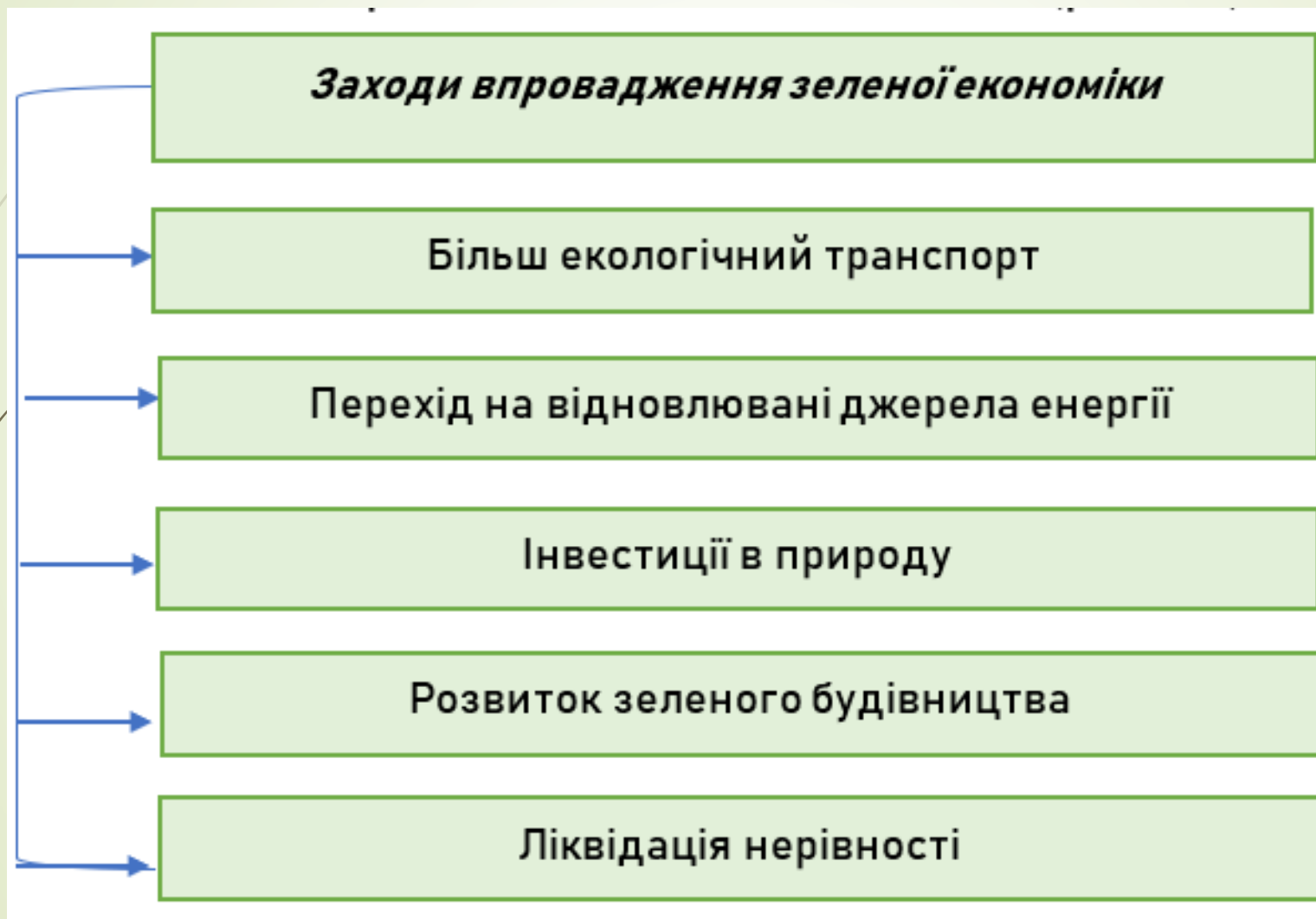
1. Сутність та основна концепція зеленого відновлення
2. Стан економіки України ДО та ПІД ЧАС повномасштабного вторгнення (на кінець 2022 року)
3. Особливості повоєнного зеленого відновлення України
4. Практичні рекомендації країн ЄС для зеленої відбудови транспортних систем українських міст

Сучасний європейський простір стикається з наслідками декількох криз одночасно

- Зміни клімату становлять небезпеку для все більшої кількості регіонів як у всьому світі, так і на Європейському континенті зокрема, а їхні наслідки дедалі більше загрожують життю.
- Слабко передбачувані надзвичайні виклики енергетичної та продовольчої криз, спричинених війною росії проти України
- *Усе це відбувається в той час*, коли багато секторів європейської економіки уже борються з наслідками пандемії коронавірусу, для чого створені спеціальні програми політики (пригадайте попередні теми)

Водночас ці кризи також можуть бути УНІКАЛЬНОЮ МОЖЛИВІСТЮ – якщо подолання їх наслідків відбуватиметься у *руслі зеленого відновлення*, яке призведе до формування сталої економічної системи

Серед заходів направлених на впровадження посткризової зеленої економіки України можна виділити такі:

**Чи є
схожість з
напрямами
EGD?
(Європейської
зеленої угоди)**

Стан економіки України до та під час повномасштабного вторгнення (на кінець 2022 року)

- Економіка України є **53-ю економікою світу** за розміром номінального ВВП і **40-ю економікою світу** за паритетом купівельної спроможності
- У структурі ВВП найбільшого частку займає **сектор послуг**, на який припадає приблизно 59% ВВП, за ним йде промисловість (32%) та сільське господарство (9%)
- **Найбільш розвинені райони розташовані на сході та в центральній частині України.** Вони формують найбільший внесок у ВВП України та на жаль зазнають найбільших втрат через війну, враховуючи їхнє розташування та економічний потенціал: Запоріжжя, Дніпропетровщина, Донецька, Луганська, Харківська області
- Столиця України, **місто Київ** створює близько **23% ВВП України та 8,5% кількості робочих місць.** Більшість населення зайняте у сфері надання послуг, наприклад у Києві такий відсоток сягає 88% працівників. На місто Київ і всю Київську область разом припадає близько **30% обсягу «економічної сили» України.**

Іншими значними регіонами є **Дніпропетровська область (10,2% внеску в ВВП), Харківська область (6,1%), Донецька та Львівська області (по 5,4%), Одеська (5,2%), Запорізька та Полтавська області (4,3% та 4,2%)**

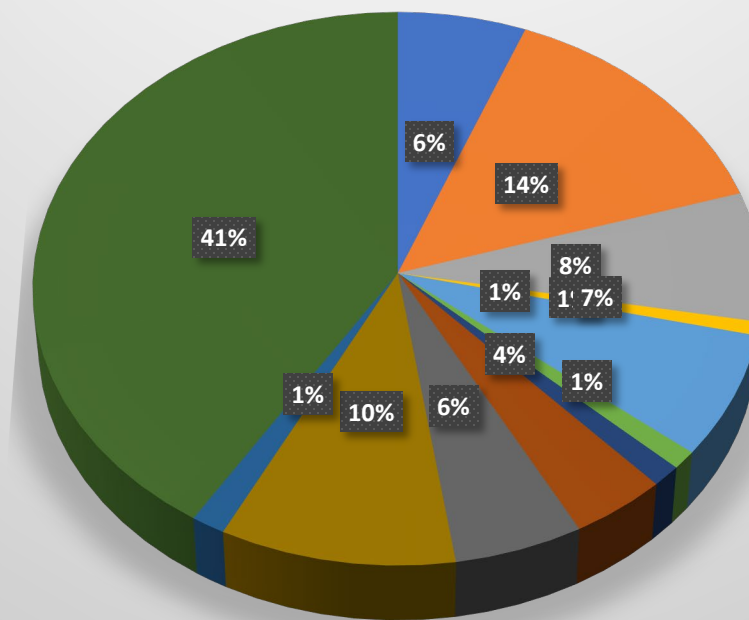
5

Населення України **перед війною становило понад 41 млн. осіб**, з них **більше 7 млн. осіб вимушені були покинути країну** через воєнні дії.

ВВП на душу населення в розрахунку за паритетом купівельної спроможності склав у 2021 році \$17 815, що не є високим показником; наприклад, становить лише близько 50% ВВП на душу населення Польщі

В структурі **підприємницького потенціалу найбільшу частку** займають підприємства оптової та роздрібної торгівлі та автосервісу (41%); промисловості (14%); ІТ-сектору (10%)

Структура діяльності підприємств в Україні в довоєнний період

Збитки України з початку російської агресії

З початку російської агресії збитки України сягнули **135,5 млрд доларів США**

Найбільша частина - це **втрати житлових будинків (\$52,5 млрд), транспортної логістики (\$30 млрд), промисловості (\$13 млрд), інфраструктури (\$35,6 млрд).**

Крім того, з моменту вторгнення в Україну **втратила близько 16% орних земель**

Втрати які понесла економіка України підчас війни

За попередніми розрахунками та прогнозами, **збитки**, понесені внаслідок російського вторгнення **можуть становити 600 мільярдів** доларів США.

- Повоєнна відбудова України є величезним викликом, що вимагає **переходу від короткострокових кризових рішень до довгострокового планування майбутнього країни**. Даний процес потребує комплексного підходу, часу та величезних фінансових ресурсів. **Україні потрібен свій План реконструкції, «відродження» (на кшталт RRF, *Recovery and Resilience Facility*)**
- Також очевидно, що стимулювання післявоєнного економічного розвитку України буде **неможливим без підтримки зовнішнього капіталу**. Однак *важливо, щоб інвестиції супроводжувалася організаційною підтримкою для здійснення необхідних реформ.*
- **Ефективні фінансові та регуляторні заходи можуть прискорити процес вступу України до ЄС**. Україна подала заявку на членство в ЄС через кілька днів після початку війни. А вже 23 червня 2022 року набула статусу кандидата на членство в ЄС. *Цей крок зміцнює і прискорює Європейські інтеграційні процеси, ставить нові виклики та завдання, **включно з зеленою трансформацією***

Уряд України має прийняти стратегію відновлення, яка відповідатиме цілям, які ставить перед собою Європейський Союз

► Основний наголос ЄС сьогодні ставить на реалізації **стратегії «зеленого переходу»**, розбудови зеленої економіки. Євросоюз ставить амбітну мету стати **ПЕРШИМ КЛІМАТИЧНО НЕЙТРАЛЬНИМ КОНТИНЕНТОМ СВІТУ ДО 2050 Р.** Відповідно розроблений основний пакет реформ у рамках Європейської зеленої угоди (EGD) має на меті скоротити чисті викиди парникових газів щонайменше на 55 відсотків до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року.

Зелена і цифрова трансформація також має стати ключовим рушієм економічного підйому Європи після пандемії, в рамках пакету стимулів ЄС наступного покоління (там, де фінансування 750 млрд.євро)

Указом Президента 266/2022 створена спеціальна **Національна рада з відновлення України від наслідків війни** (Нацрада), яка має три основні завдання:

- формування плану післявоєнного відновлення та розвитку України;
- виокремлення пріоритетних реформ, прийняття та реалізація яких є необхідними у воєнний і післявоєнний періоди;
- підготовка стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів тощо для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди

Пріоритетна першість надана

- 1) подоланню наслідків війни (включаючи післявоєнне відновлення) та
- 2) стратегічному розвитку після війни

Презентація **проекту Плану відновлення України** на Конференції з питань відновлення України в *Лугано 04-05 липня 2022 року*. Цей проект пропонує три етапи відновлення: “терміново” (2022), “відбудова” (2023-2025) та “модернізація” (2026-2032).

Цим етапам відповідають і три основні мети:

- **стійкість**: забезпечити економічну, соціальну та екологічну **стійкість на шляху до перемоги**;
- **відновлення**: пошук та реалізація ефективних рішень для **швидкого відновлення найважливіших** економічних та соціальних процесів, а також природних екосистем;
- **модернізація**: розробити **план модернізації країни**, який забезпечить *стале (екологічне) економічне зростання та добробут населення*

План відновлення базується на п'яти принципах:

- 1) миттєвий початок,
- 2) поступовий розвиток;
- 3) нарощування справедливого добробуту;
- 4) розвиток процесу інтеграції в ЄС;
- 5) «відбудуйте краще» (build back better), **включаючи перехід до зеленої економіки, стимулювання приватних інвестицій та підприємництва**

План містить **15 національних програм, згрупованих у три сектори**:

- **стратегічний імператив** (організація безпеки, інтеграція в ЄС, захист довкілля, відновлення енергетики),
- **сприятливі фактори** (покращення бізнес-середовища, доступ до фінансування, фінансова стабільність країни) та
- **рушії відновлення** (розвиток секторів економіки з великою часткою доданої вартості, освіта, відбудова і модернізація житла та інші).

Кожна програма містить окремі проекти та відповідні фінансові витрати. Загальна кількість необхідних інвестицій оцінюється в понад **750 млрд дол. США** (порівняйте цю цифру з фінансуванням RRF!!!), з них інвестування в довкілля та сталий розвиток - **20 млрд дол. США**

Позиція та бачення Європейської Комісії (ЄК) щодо післявоєнної реконструкції України

11

Єврокомісія чітко розділяє *негайну допомогу під час війни* (relief) та *відбудову після війни* (reconstruction).

Цілями плану відбудови України мають бути: 1) відбудова країни від наслідків війни; 2) закладення основ вільної та процвітаючої країни, заснованої на європейських цінностях, глибоко інтегрованої в європейську та світову економіку; 3) підтримка України на шляху до ЄС.

Відбудова України має складатися з чотирьох елементів:

1. Відбудова країни, включаючи інфраструктуру, охорону здоров'я, житло та школи, а також цифрову та енергетичну стійкість .

2. Продовження модернізації держави та її інституцій для забезпечення ефективного управління та поваги до верховенства права шляхом надання адміністративної спроможності та технічної допомоги;

(!! високий рівень корупції в державному секторі є одним із бар'єрів для розвитку: Україна посіла 122 місце зі 180 країн у Індексі сприйняття корупції, 2021)

3. Реалізація структурного та регуляторного порядку денного, спрямованого на поглиблення економічної та соціальної інтеграції України в ЄС;

4. Підтримка відновлення економіки та суспільства України (в т.ч. сприяння стійкій та інклюзивній економічній конкурентоспроможності, сталий розвиток торгівлі та приватного сектору, при одночасному сприянні зеленій та цифровій трансформації)

Світовий банк (World Bank) продемонстрував своє бачення повоєнного відновлення України у праці *“Relief, Recovery and Resilient Reconstruction: Supporting Ukraine’s Immediate and Medium-Term Economic Needs”* (2022).

Як зрозуміло із самої назви, СБ розрізняє **три напрямки-етапи** відбудови України: *допомога під час війни* (**relief**); *відновлення після війни* (**recovery**); *стійка відбудова* (**середньострокова стратегія**).

► **Завданням першого напрямку** є підтримка функціонування економіки та захист населення,

► **другого - швидкі та скоординовані шляхи відновлення** від наслідків війни та вихід із стану воєнного часу,

► **третього - планування та забезпечення відновлення** використовуючи економічні інструменти подолання бідності, відбудову промисловості та модернізацію сільського господарства.

На відміну від ЄвроКомісії, Світовий Банк **наголошує на конкретних секторальних цілях та завданнях, особливо на завершуючому етапі**. Дані цілі та завдання визначатимуть пріоритетні напрямки розвитку.

Особлива увага надається *макроекономічній стабільності, стимулюванню динамічного приватного сектору, відновленню сектору державних соціальних послуг та побудові нової інфраструктури (енергетичної, транспортної тощо)*.

Таким чином: і влада України, і міжнародні партнери мають доволі *спільне бачення повоєнного відновлення України*, яке включає 1) не лише подолання прямих наслідків війни але й 2) комплексний план (стратегію) розвитку держави на сучасних засадах сталого розвитку та зеленого зростання

Зелене зростання, як концепція відновлення України може мати такі три моделі:

-амбітну: має загальну амбітну екологічну мету, наприклад у сфері зміни клімату, конкретні зелені секторальні цілі, відповідні механізми та інструменти їх досягнення (тобто своєрідний український “зелений курс”);

-прагматичну: містить лише окремі цілі, принципи і механізми, які б мотивували зелене зростання і, активно спонукали таке зростання в майбутньому, передбачаючи зв’язок з трансформацією економіки та “зеленим” розвитком у майбутньому, встановлюючи зв’язок з окремими елементами Європейського зеленого курсу (умовно, “зелений мінімум”);

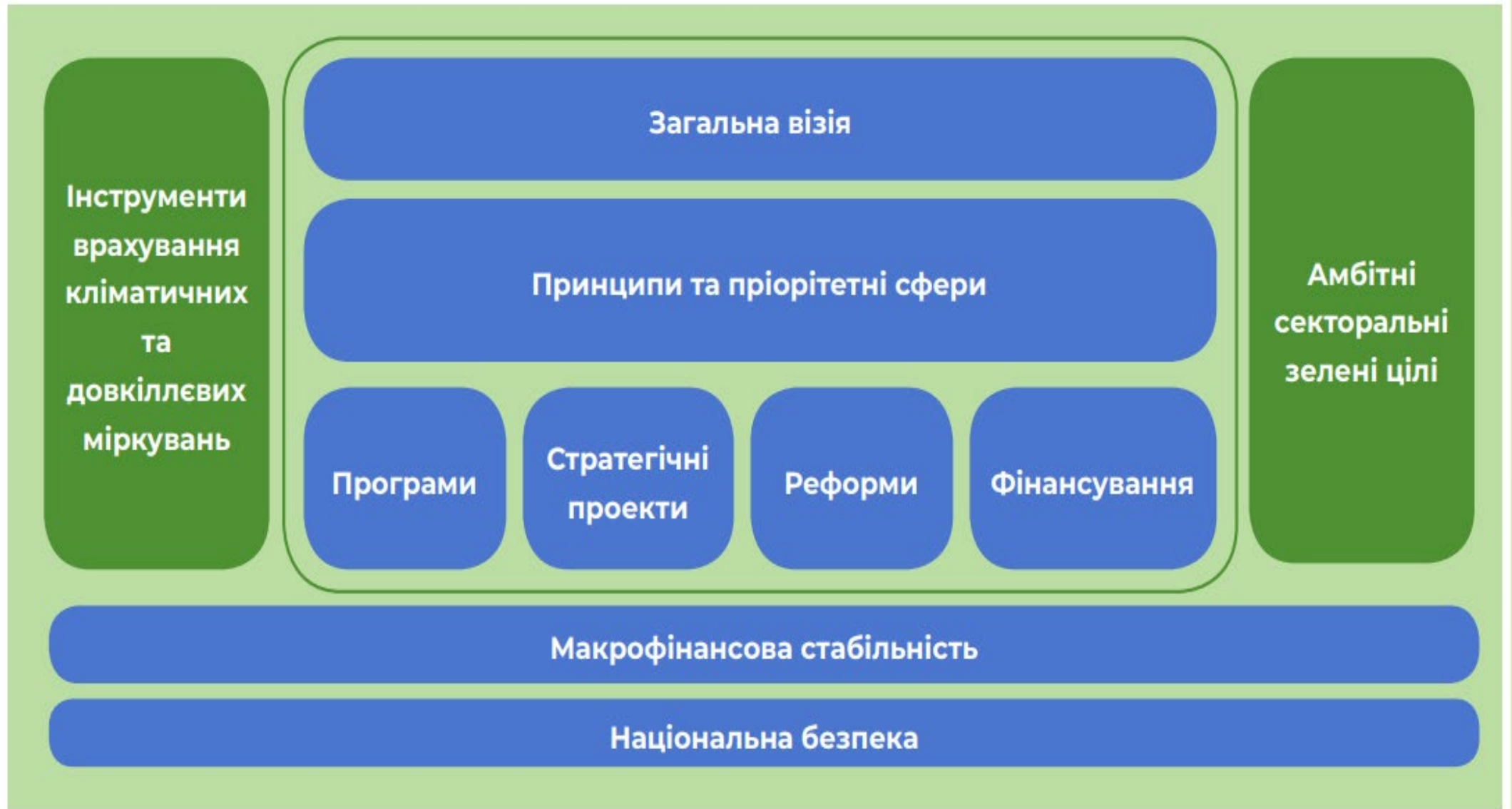
-інерційну: передбачає окремі завдання у сфері довкілля та клімату; базується на поточних цілях, проте не посилює їх, не впливає на реалізацію даних та інших секторальних цілей і завдань

Архітектура амбітної моделі зеленого відновлення України

14

Архітектура прагматичної моделі зеленого відновлення України

Схематична характеристика можливих моделей зеленого відновлення

16

* Секторальні засади, принципи чи цілі - ті, що стосуються секторів, відмінних від екологічної безпеки чи охорони довкілля (енергетика, транспорт тощо).

** Спеціальні засади, принципи чи цілі - ті, що є частиною екологічної та кліматичної політики України.

Розглядаючи амбітну та прагматичну модель відбудови, слід враховувати їхню принципову різницю:

- амбітна модель ефективна для досягнення *основних цілей розвитку*,
- а прагматична *дозволяє досягти результатів лише певними шляхами (окремими секторами)*

Тобто **амбітна** модель відповідає на запитання **«Чого ми хочемо досягти?»**, а **прагматична** модель – **«Як ми досягнемо (поступово) наших зелених цілей?»**

Як зазначається в Аналітичній записці* (див. Розділ 6 Підручника) щодо повоєнного зеленого відновлення України, **обидві моделі можуть бути цілісними і достатніми для забезпечення відповідної мети**

* “Зелене” повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. – Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» (2022).”

**Практичні рекомендації країн ЄС для зеленої відбудови транспортних систем українських міст
(самостійна підготовка до обговорення в групі)**

- С. 145 – 155 основного Підручника